

Faggruppe for arbeids- og miljømedisin
ISM, UiT
v/ Jan Haanes

Programstyret Medisin ved instituttleder Gunnar Leivseth,
og
Emne 6. året ved emneleder Truls Myrmel,
UiT

Tromsø, 04.10.18

Kopi: Studieplansjef Katrine Wennevold
Lokalt ansvarlig 6. året Ingrid Petrikke Olsen
Lokalt ansvarlig 6. året Øyvind Eiterjord (?)

Undervisning i arbeids- og miljømedisin på medisinstudiet i Tromsø

I. Forslag om tilstrekkelig undervisning i arbeids- og miljømedisin

- a) Lang sikt
- b) Kort sikt

II. Forslag om arbeids- og miljømedisin som eget delemne

Det bes om at Programstyret og komiteen for 6. års emnet seg imellom avklarer hvem som tar ansvar for hvilke deler i denne henvendelse. Det er ikke ønskelig med ytterligere en runde der ett organ peker på noen andre og resultatet blir enda en fragmentert og kortlivet beslutning – slik de ulike ansvarlige for medisinstudiet over ca. 20 år allerede har gjort et ti-talls ganger i denne saken.

Sammendrag

Arbeids- og miljømedisinske problemstillinger inngår i omtrentlig 30 % av alle konsultasjoner. Tross ca. 20 års aktivt arbeid overfor ansvarlige for medisinstudiet i Tromsø er faget ennå betydelig underrepresentert, bl.a. sammenlignet med øvrige Norden. Fagets omfang, plassering og pedagogisk bestilling har de siste årene stadig blitt endret med rasjonaler som synes tilfeldige. Som ansvarlige for denne undervisningen ber vi Programstyret så snart som mulig implementere fagområdet i medisinstudiet med en fast plassering og tilstrekkelig undervisningsomfang. I tillegg til den nåværende spredte undervisning av enkelttema i ulike delemner (ca. 15 timer på 2.-4. året) foreslår vi at fagets hovedbolk (minst 5 hele dager) **på sikt** plasseres i siste halvdel av 4. året eller starten av 6. året. **På kort sikt** foreslår vi at det gis 4-5 dagers undervisning i starten av 6. året. Videre foreslår vi at faget blir et eget delemne.

Innledning

Det vises til drøftinger av problemstillingene med fung. studieplansjef Kathrine Wennevold, leder i Programstyret Gunnar Leivseth, fung. instituttleder ISM Vinjar Fønnebø og ansvarlig for 6. året Truls Myrmel. Vi sender med dette inn forslag til endringer som vi ber om at behandles i Programstyret for medisinstudiet i Tromsø, ev. delvis i emnekomiteen for 6. året. Det haster omsider å få på plass en helhetlig plan for tilstrekkelig undervisning i arbeids- og miljømedisin.

Arbeids- og miljømedisin (AM) er et relativt betydelig fagområde i medisinen. Ca. 30-40 % av konsultasjoner i allmennmedisin og en stor andel i spesialisthelsetjenesten inneholder problemstillinger relatert til AM. Det er derfor nødvendig at kommende leger får tilstrekkelig grunnkompetanse i AM. I tillegg kommer det at i over 300 legeårsverk utføres innen AM. Det er relativt dårlig rekruttering til faget, hvilket delvis skyldes at kommende leger i liten grad blir kjent med faget på studiet.

I. Forslag om tilstrekkelig undervisning i arbeids- og miljømedisin

Begrenset undervisning i fagområdet - mye fram og tilbake

Arbeids- og miljømedisin (AM) er et fagområde som knapt ble tatt med ved oppstart av medisinstudiet i Tromsø. Dette førte til at det bare var 6 (så 9) timer i faget i løpet av hele studiet. I forbindelse med planlegging av den nye studieplanen var det enighet om at AM skulle få en vesentlig større plass i det nye studiet. Dette ble bl.a. forankret gjennom dialogen med studieplansjefen og vedtak:

Studieplanutvalget for medisin:

18/15: "Studieplanutvalget for medisin vurderer at de læringsmål som er satt opp av Arbeids- og miljømedisinsk avdeling dekker et udekket behov i studieplanen og støtter at miljøet jobber videre med det i relevante delemnekomitéer. Det er nødvendig med en samlet presentasjon av de faglige problemstillinger på minimum en uke, men det tas endelig beslutning til dette når hele 6.studieår skal godkjennes."

Programstyret for medisin:

12/15: "Programstyret for medisin takker for initiativet. Programstyret støtter at fagenhet for arbeids- og miljømedisin flyttes fra IKM til ISM. Programstyret ser at det kan være behov for faget i studieplanen, men vil komme mer konkret tilbake til dette når plan for 6.studieår blir mer detaljert."

Etter ca. 20 års arbeid med svært mye fram og tilbake i forhold til studieplanansvarlige er det nå omsider på plass ca. 15 timer undervisning i enkeltemner i AM på studieår 2-4, fordelt på hele 7 delemner. I tillegg var det enighet med studieplansjefen, samt forankret i vedtakene gjengitt over, om at det skulle være en egen AM bolk på minst en full uke. Planen var å gi denne undervisningen i en av to uker på 6. året, der alle kull var samlet i Tromsø. Disse ukene ble det ikke noe av. Undervisningen ble lagt til "seminaruker" på alle tre studiesteder. Av praktiske og økonomiske årsaker problematiserte vi slik løsning fordi undervisningskompetansen kun finnes i Tromsø og fordi undervisningen burde fordeles på flere fagpersoner, jfr. den store faglige bredde i AM. Begrunnet ut fra det praktiske med tre studiesteder ble undervisningen i AM først kuttet fra 5 til 4 dager.

For studieåret 2017/18 fikk vi som skulle undervise i "seminaruker" (som det da ble kalt; Risør) på det "nye" 6. året beskjed om at vi ikke primært skulle forelese, men ha en aktiv seminarform med diskusjoner, gruppearbeid, case og annen aktivisering. Når vi så gjennomførte undervisningen over 4 dager, i henhold til den pedagogiske bestillingen, fikk vi via omveier forståelsen av at Programstyret våren 2018 mente at vår undervisning, i det som ble omdøpt til "fellesuker", var ineffektiv og burde vært forelesningsbasert. Dermed ble denne plutselig halvert (til 2 dager 4 timer), uten at vi har mottatt noen faglig vurdering, begrunnelse eller annen tilbakemelding. Slik vi erfarer, var avgjørelsen i hovedsak basert på studentevaluering - trolig bare fra Tromsø, i alle fall ikke fra den klart positive i Hammerfest. Slik vi oppfatter, var evalueringen fra de av studentene som svarte i Tromsø, i praksis en

evaluering av det faktum at vi fulgte den bestilte pedagogiske plattform –en plattform noen studenter ikke ønsket. I tillegg var trolig ikke januar på 6. året egnet plassering av et "nytt" fag som det tar noe tid å komme inn i. Det faglige innhold i AM som studentene ikke fikk fordi vi hadde kuttet ned stoffmengden som følge av plattformen, og tidligere kutt, kunne de selvsagt ikke vurdere – trolig ei heller Programstyret. Som godt underbygd i referanse angitt på slutten, er det videre lite faglig grunnlag for å basere seg tungt på studentevalueringer.

Dagens undervisningsomfang ligger langt etter

Medisinstudiet i Trondheim og Bergen har over mange år hatt ca. 100 timer i undervisning i AM. Tromsø har ca. 15 timer i år 2-4 og ca. 18 timer på 6. året i 2018/19, altså totalt ca. 33 timer. Dersom en følger opp de opprinnelige planene og enigheten om at hovedbolken i AM skal være (minst) 5 hele dager, vil undervisningen i Tromsø bli ca. 50 timer. Vi anser dette for å være et minimum for å kunne nå nødvendig læringsutbytte i AM, slik at nye leger få nødvendig grunnkompetanse i AM.

Forslag til plassering av undervisning i fagområdet

I og med at AM har overlapp med et stort antall andre fag og krever evne til integrering og refleksjon, er det en fordel å ha faget så seint som mulig i studiet. I praksis synes det å være to hovedmuligheter for plassering av en hovedbolk i AM; siste halvdel av 4. året eller på starten av 6. året.

I 2017/18 hadde vi undervisning for 6. års kullet i Hammerfest i august og Tromsø og Bodø i januar – august var åpenbart best. Dette stemmer godt med våre erfaringer fra undervisningen av nåværende 6. årsstudenter, denne var nå i august på alle tre studiesteder. I august er studentene mentalt langt unna eksamen og deres tilhørende fokus på "de store fagene", og det er tett etter praksis på 5. året. Det gjør at de er åpne for, og har et godt grunnlag for, et fag som AM. Det som taler mot en slik løsning er at undervisningsressursene i overskuelig framtid er lokalisert i Tromsø. For å kunne tilby en pedagogisk tilfredsstillende undervisning, må lærekreftene fysisk avholde undervisningen på alle tre læresteder og med ca. 6 undervisere fordelt på ulike dager. Digitale ressurser ol. vil bare kunne være et supplement – vi støtter oss her både på egne erfaringer, fagets karakter og pedagogisk fagkunnskap (bl.a. Result). Vi som i dag står for denne undervisningen, er villige til å gjøre dette relativt omfattende "merarbeidet" gitt det utbyttet kommende leger vil ha.

I møte med fung. studieplansjef 12.02.18 diskuterte vi muligheten for å flytte hovedbolken (delemnet) i AM fra 6. til 4. året. Selv om 6. året er pedagogisk best, kan likevel et kompromiss mellom de ulike hensyn være at hovedbolken (delemnet) for AM legges til andre halvdel av 4. året. AM bør ikke plasseres i det internasjonale semesteret i og med at mye av stoffet er knyttet opp mot norsk regelverk i forhold til arbeid, miljø og helse. Dessuten er deler av de faglige problemstillingene nært knyttet opp mot norsk (nordisk) kultur. Dermed er det begrenset relevans å ta AM for internasjonale deltakere, og en bør sikre at alle de norske studentene får AM. Dette gjøres ved å plassere AM i siste halvår på 4. året, hvilket også er i henhold til poenget med å ha faget seint i studiet.

For å gi oversikt over undervisningsbehovet er det lagt ved utkast til fagplan, delemnebeskrivelse og timeplan for delemnet i AM. Vi opplever at det er noe krevende å få tak i hvordan planer skal bygges opp, hvordan de skal utformes og bruk av ulike pedagogiske former, bl.a. opplever vi at det gis til dels divergerende signaler. Både på dette og generelt grunnlag er vi selvsagt åpne for å diskutere form og innhold på planer, samt konkret undervisningsopplegg. Begrunnet i det læringsutbyttet som er nødvendig, mener vi imidlertid

at det uansett ikke bør gis mindre enn 5 undervisningsdager til delemnet i AM. Det minnes her om at delemnet vil inkludere det aller meste av studiets samlede undervisning i toksikologi, samt oppdatert og svært viktig kunnskap i forhold til symptomers plass i klinikken generelt og tilhørende implikasjoner for diagnostikk, skillet psyke-soma, møte med pasienter mv. –ifølge årets 6. års studenter noe de ikke får annet sted i studiet.

a) Tilstrekkelig undervisning i arbeids- og miljømedisin: Lang sikt

Vi viser til drøfting og forslag gitt over.

b) Tilstrekkelig undervisning i arbeids- og miljømedisin: Kort sikt

Det vil trolig fortsatt ta tid å få på plass en langsiktig løsning for plassering av AM i studiet. Dermed blir det viktig nå å planlegge tilstrekkelig undervisning for de nærmeste minimum 2-3 kullene som skal ta 6. året. I tråd med det som er angitt over, foreslår vi at det tildeles 5 (minimum 4) hele undervisningsdager i AM. Videre at undervisningen passerer tidlig på 6.året, men i ulike uker på de tre studiestedene.

II. Opprettelse av eget delemne i arbeids- og miljømedisin

Ved planlegging av nytt medisinstudium prøvde vi allerede fra starten av å få fagområdet AM inn som eget delemne. Det viste seg ikke lett å få til med da 0 ansatte på UiT, en prosess preget av liten vilje til å slippe nye fagområder inn og mangelfull kjennskap til fagområdet. Som beskrevet i pkt. A, er fagområdets plass på det nye studiet til tross for stor innsats fortsatt ikke i mål. For å sikre en god organisatorisk plattform for undervisningen i AM, vil det for alle parter være en stor fordel om AM nå får status som eget delemne. Dette vil bl.a. sikre at fagområdet på lik linje med andre mellomstore fagområder er del av studiets planstruktur. Vi er glade for at fung. studieplansjef synes å dele denne vurdering. Det kan legges til at vi ikke tror det er hensiktsmessig å f.eks. legge AM inn som del av delemnet primærmedisin. Selvsagt er det en del overlapp faglig, men fagområdene er såpass ulike at det er begrenset å hente på å være ett delemne –det være seg faglig, administrativt eller i forhold til hensiktsmessig planorganisasjon. Som det framgår av vedlagte fagplan for AM, har vi med økning til 0,9 årsverk UiT stillinger for 7 undervisere en passende delemnekomite, samt at undertegnede er villig til å være delemnekomiteleder.

Vennligst ta kontakt ved behov for ytterligere opplysninger. Vi ber om å få delta på møte(r) når saken tas opp, samt å holdes orientert om framdrift i behandlingen.

Vennlig hilsen

Jan Haanes /s/

Referanse:

Uttl B, White CA, Gonzales DW. Meta-analysis of faculty's teaching effectiveness: Student evaluation of teaching ratings and student learning are not related. Studies in Educational Evaluation 2017; 54:22-42. <http://dx.doi.org/10.1016/j.stueduc.2016.08.007>

3 vedlegg:

Fagplan for medisinstudiet: Arbeids- og miljømedisin

Utkast: Delemnebeskrivelse for medisinstudiet: arbeids- og miljømedisin

Utkast: Delemne arbeids- og miljømedisin: timeplan